

3. Закон України Про Національний банк України.// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/679-14/page>. – (дата звернення 15.04.2018 р.).
4. Про членство України в Європейському банку реконструкції та розвитку : Указ Президента України від 14 липня 1992 р. № 379/92.// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/379/92>. – (дата звернення 15.04.2018 р.).
5. Ukraine and the EBRD.// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ebrd.com/ukraine.html>. – (дата звернення 15.04.2018 р.).
6. Грудзевич Я.В. , Заставна З.М. Європейський Центральний банк: механізми й інструменти грошово-кредитного регулювання // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/30409/1/Vis_570_Menedgment.%20155-160.pdf. – (дата звернення 15.04.2018 р.).
7. Кадацька А. А. Міжнародно-правове врегулювання відносин між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку.// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intlwalmanac.net/v9/12.pdf>. – (дата звернення 15.04.2018 р.).

Ключові слова: Європейський Центральний Банк, Національний Банк України, Угода про асоціацію, євроінтеграція, підзвітність НБУ, співробітництво, кредитування.

Науковий керівник: к.е.н., доцент Штуца В. М.

Криворученко Максим Владиславович

студент 1-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»

РЕОРГАНІЗАЦІЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ: ПРАВОВІ ЗАСАДИ ТА ЕКОНОМІЧНА ДОЦІЛЬНІСТЬ

В умовах трансформаційних перетворень, пов'язаних з переходом України до ринкової економіки, відбулися суттєві зрушення у сфері організаційно-правової побудови підприємницької діяльності, взаємовідносинах між суб'єктами господарювання та їх власниками. Роздержавлення, приватизація, акціонування, формування корпоративних відносин при об'єднанні власників були першими формами реорганізації пострадянської економіки. Проте значна кількість підприємств у післяприватизаційний період опинились у складному становищі через неефективну виробничу та інвестиційну політику, відсутність фінансових ресурсів, низьку конкурентну здатність продукції, наслідки світової фінансово-економічної кризи.

З метою виходу з кризи, запровадження ефективних методів діяльності та управління багатьох підприємств й нині зазнають реорганізацій-

них змін. Реорганізація шляхом об'єднання, поділу, перетворення виступає важливою формою фінансового оздоровлення таких суб'єктів, призводить до репрофілювання діяльності, зміни організаційно-правових відносин, додаткового залучення капіталу у підприємство.

В процесі реорганізації вирішується важливе соціально-економічне завдання: формування приватного власника на основі перетворень державних і колективних підприємств. Реорганізація є джерелом розширення ринків сировинних та енергетичних ресурсів, збуту продукції, важливим інструментом у вирішенні конфліктних ситуацій, що виникають між власниками підприємств.

Разом з тим, процедура реорганізації суб'єктів господарювання супроводжується низкою правових проблем, що значно підвищує актуальність та необхідність їх дослідження.

Суб'єктів господарювання, що збереглися у своєму первісному вигляді в процесі здійснення господарської діяльності, зовсім небагато, так як закони ринкової економіки, економічні зміни та кризові явища, змушують багатьох з них постійно «змінюватися»: ділитися, зливатися, змінювати статuti, засновників і т.п. Такі процеси цілком нормально сприймаються навіть у високорозвинених країнах, тому вести мову про нестабільність суб'єктів господарювання в Україні не доводиться – цей процес є закономірним і стосується реорганізації підприємств, установ, організацій.

Відсутність формально-юридичного визначення реорганізації у чинному законодавстві зумовлює необхідність вироблення такого. Належне визначення поняття та юридичної сутності реорганізації та банкрутства підприємства, установи, організації має конструктивно впливати на правове регулювання відповідних процесів та сприяти захисту трудових прав, свобод та інтересів працівників.

У вітчизняній юридичній літературі під реорганізацією найчастіше розуміється припинення суб'єкта господарювання з переходом прав і обов'язків у порядку правонаступництва. Такої думки дотримуються і деякі російські учені. Зокрема, Б.А. Суханов називає реорганізацією юридичних осіб їх припинення, яке тягне за собою, проте, перехід прав і обов'язків раніше існуючих осіб до інших юридичних осіб, тобто правонаступництво [4, с. 148].

К.Т. Трофімов вважає, що реорганізація – це припинення комерційної організації, пов'язане зі зміною її майнового комплексу (або організаційно-правової форми), направлене на досягнення мети, для якої організація створювалася [5, с. 37].

На думку В.С. Мартем'янова, реорганізація означає лише припинення існування підприємства в його колишньому вигляді (шляхом злиття, поділу, приєднання, перетворення в іншу організаційно-правову форму) без припинення його справ і майна на основі правонаступництва [3, с. 37].

У наведених тлумаченнях реорганізації суб'єктів господарювання (юридичних осіб), на наш погляд, не враховано декілька важливих аспектів правової природи реорганізації:

по-перше, існує суттєва відмінність між процедурою реорганізації та припиненням правоздатності суб'єкта господарювання. На відміну від одномоментного припинення правоздатності суб'єкта господарювання реорганізація є особливою процедурою, яка базується на нормативно-правовому акті, дотриманні термінів, оформленні підсумкових документів, процедурі державної реєстрації (чи перереєстрації). На цій підставі здійснюється припинення прав та обов'язків такого суб'єкта господарювання, або ж перехід у порядку правонаступництва до інших суб'єктів.

по-друге, реорганізація поєднує елементи створення і припинення суб'єкта господарювання. Так, наприклад, у випадку приєднання здійснюється припинення суб'єкта, який приєднується; а у випадку виділення здійснюється створення нового суб'єкта, при цьому суб'єкт який реорганізовується не припиняється; такі форми, як злиття, поділ та перетворення містять також і припинення і створення нового суб'єкта господарювання;

по-третє, припинення діяльності суб'єкта господарювання, щодо якого здійснюється процедура реорганізації не є метою такої реорганізації.

В ході збільшення темпів економічних перетворень, становлення конкуренції, розвитку господарського законодавства позначилися головні проблеми традиційного підходу до реорганізації як до способу припинення юридичних осіб. Стали вимальовуватися чотири проблеми законодавства про реорганізацію:

- 1) неузгодженість термінів;
- 2) повна відсутність регламентації порядку здійснення реорганізації;
- 3) відсутність гарантій дотримання прав інвесторів;
- 4) слабка захищеність професійних учасників ринку.

У підсумку до законодавства почали вноситися зміни з метою удосконалення норм про реорганізацію. Сьогодні в результаті кодифікації Господарський кодекс України [2] (ГК України) зберігає традиційний для нашого законодавства термін «реорганізація» і закріплює можливість припинення діяльності суб'єкта господарювання шляхом його реорганізації (злиття, приєднання, поділ, виділення, перетворення).

Для удосконалення законодавства, яке регламентує процедуру реорганізації в Україні доцільно звернути увагу на європейське регулювання. До переліку нормативних актів, якими регламентовано форми реорганізації в ЄС відноситься: Третя директива, яка регулює злиття акціонерних товариств і включає положення щодо захисту інтересів акціонерів та кредиторів суб'єкта господарювання. В ній передбачено два види злиття: злиття через створення нового суб'єкта

при об'єднанні дві чи більше юридичних осіб; поглинання компанією однієї чи більше інших компаній. В процесі об'єднання компаній вони розформовуються та передають комплекс своїх прав та обов'язків створеній юридичній особі; Шоста директива про поділ поширюється тільки на акціонерні товариства та гармонізує процедури «національні поділи» компаній, які підпорядковуються праву однієї держави; Десята директива щодо трансграничного злиття компаній уточнює класифікацію та основні принципи злиття, які регламентовані в Третій директиві (На відміну від Третьої, Десята директива використовується при злитті компаній, які заснованих у різних державах, які є членами ЄС); Тринадцята директива про публічні оферти про придбання («Директива про поглинання») координує правові та адміністративні приписи, а також національні механізми регулювання усіх поглинань, включаючи так звані добровільні кодекси поведінки.

В національному законодавстві України доцільно передбачити нову підставу реорганізації товариства з обмеженою відповідальністю – перевищення встановленої законом кількості учасників. Також, доцільно вилучити положення щодо ліквідації товариства з обмеженою відповідальністю на підставі рішення суду у випадку перевищення межі кількості учасників, яка встановлена чинним законодавством, та у випадку, якщо воно протягом одного року не було перетворено на акціонерне товариство чи виробничий кооператив.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Основний Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Господарський кодекс: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18, 19-20, 21-22. – Ст. 356.
3. Мартемьянов В.С. Хозяйственное право. Курс лекций / В.С. Мартемьянов. – М.: БЕК, 1994. – Т. 1. – 301 с.
4. Суханов Б.А. Реорганизация акционерных обществ и других юридических лиц / Б.А. Суханов // Хозяйство и право. – 1996. – № 1. – С. 148-152.
5. Трофимов К.Т. Реорганизация и ликвидация коммерческих организаций: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.04 «Предпринимательское право; арбитражный процес»; Ин-т законодательства и сравнит. правоведения при Правительстве РФ / К.Т. Трофимов. – М., 1995. – 183 с.

Ключові слова: суб'єкт господарювання, реорганізація, припинення, злиття, приєднання, поділ, виділення, перетворення.

Науковий керівник: к.е.н., доцент Штуца В. М.